

40 DE ANI DE LA PROCLAMAREA REPUBLICII

Proclamarea republicii — act de voință a întregului popor român

IULIAN CĂRȚANA
CONSTANTIN MOCANU

Proclamarea republicii la 30 decembrie 1947 a reprezentat încununarea unei lupte îndelungate desfășurate de forțele progresiste ale societății românești, pentru libertate și independență, pentru statornicirea unui regim democratic în care oamenii muncii să dispună singuri de soarta lor.

Dorită, rîvnită de cei mai iluștri înaintași, Republica Română a devenit realitate numai în contextul marilor deschideri create de victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944.

Înfăptuirea actului istoric de la 23 August a fost rezultatul activității Partidului Comunist Român de unire a tuturor forțelor democratice, antifasciste, de colaborare cu forțele patriotice naționale, cu reprezentanți ai armatei, inclusiv cu cercurile Palatului.

La baza făuririi acestor alianțe au stat, în esență, obiectivele de luptă stabilite și propuse de Partidul Comunist Român. Practica a dovedit caracterul realist al politicii promovate de P.C.R. pentru înlăturarea dictaturii antonesciene și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste.

În seara zilei de 23 August a fost anunțată formarea unui nou guvern, compus din militari și tehnicieni, sub președinția generalului Constantin Sănătescu, avînd ca miniștri de stat fără portofoliu pe reprezentanții partidelor care alcătuiau Blocul Național Democrat: P.C.R. — Lucrețiu Pătrășcanu, P.S.D. — Constantin-Titel Petrescu, P.N.Ț. — Iuliu Maniu și P.N.L. — Dinu Brătianu, reprezentantul P.C.R. deținînd și interimatul Ministerului Justiției.

În Declarația adresată țării imediat după constituire, guvernul se angaja să realizeze „un regim democratic, în care libertățile publice și drepturile cetățenești vor fi garantate și respectate”, să acționeze alături de armatele coaliției anti-hitleriste, pentru eliberarea nordului Transilvaniei de sub ocupația străină și să stringă legăturile cu Națiunile Unite¹.

Un deosebit ecou a avut Declarația Comitetului Central al Partidului Comunist Român, publicată în dimineața zilei de 24 august 1944, în care se arăta că, fiind partid al clasei muncitoare, P.C.R. „reprezintă însă interesele întregii colectivități românești, deopotrivă ale muncitorimii și țărănimii, ale intelectualității și ale tuturor păturilor orășenești, ale întregului popor român în lupta sa de eliberare națională, în lupta sa pentru cîștigarea drepturilor cetățenești și demo-

¹ „România Liberă”, 24 august 1944.

cratică”². Precizîndu-și poziția față de guvernul instaurat la 23 August 1944 și față de problema colaborării cu celelalte partide grupate în Blocul Național Democrat, Partidul Comunist Român declara că va acționa împreună cu aceste forțe pentru înlăptuirea Programului enunțat de guvern, dar că acest lucru nu i-a răpit și nu-i răpește „independența sa organizatorică ideologică și politică, el păstrîndu-și deplina libertate în rezolvarea problemelor de bază ale României, de azi și de mîine”³.

Aceste precizări erau menite să clarifice o problemă de principiu, privind colaborarea Partidului Comunist Român cu partidele burgheze — colaborare care avea o rațiune tactică, vizînd realizarea unor obiective de larg interes național — să atragă atenția conducătorilor partidelor burgheze asupra obligației de a acționa pentru înlăptuirea Programului stabilit de comun acord și, în sfîrșit, să indice perspectiva liniei politice a partidului comunist care avea în vedere nu numai problemele imediate, ci și cele ale dezvoltării ulterioare a țării, pentru a căror rezolvare P.C.R. își rezerva deplina libertate de opțiune, dincolo de cadrul oferit de programul Blocului Național Democrat.

Deși guvernul constituit la 23 august era format în majoritate din reprezentanți ai burgheziei, totuși, în condițiile istorice în care el acționa, caracterizate printr-o puternică efervescență revoluționară, prin voința maselor largi populare de a răsturna vechile rînduiri sociale și politice, guvernul s-a angajat de a lua o serie de măsuri răspunzînd unor cerințe presante care nu mai puteau fi neglijate sau amîinate.

Pe baza unui decret-lege pregătit de Lucrețiu Pătrășcanu, reprezentantul P.C.R. în guvern, au fost desființate lagărele de concentrare și anulate dispozițiile privitoare la fixarea domiciliului obligatoriu.

Pentru a da un cadru juridic măsurilor de democratizare ce se preconizau, la 31 august 1944 a fost adoptat un decret prin care era repusă parțial în vigoare Constituția din 1923, anulîndu-se toate măsurile care statorniceau discriminări de natură etnică sau religioasă, și recunoscîndu-se tuturor cetățenilor egalitatea în fața legilor, dreptul la întrunire și asociere, libertatea conștiinței, a cuvîntului și a presei.

Așa cum s-a dovedit însă ulterior, între forțele social-politice grupate în Blocul Național Democrat — inclusiv în cadrul guvernului — existau deosebiri fundamentale asupra modului în care se concepea dezvoltarea ulterioară a țării și însăși opera de democratizare a vieții publice. Într-adevăr, în timp ce pentru partidele politice burgheze și pentru monarhie răsturnarea dictaturii antonesciene și repunerea în vigoare a vechii Constituții însemnau punctul final al acțiunii, care ar fi trebuit, deci, să aibă drept rezultat revenirea la regimul parlamentar burghez, pentru Partidul Comunist Român și celelalte forțe democratice actul istoric de la 23 August însemna doar punctul de plecare al luptei pentru înlăptuirea unor adînci prefaceri sociale și politice, care să ducă la lichidarea vechilor stări de lucruri și la înlăptuirea unei noi orînduiri.

Era evident că politica de colaborare cu partidele și grupările burgheze, ca și cu monarhia, a însemnat, totodată, și o confruntare hotărîtă de poziții, ceea ce a imprimat întregii perioade care a urmat după victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă trăsăturile unei etape de puternică efervescență revoluționară.

² Ibidem.

³ Ibidem.

În desfășurarea marilor bătălii de clasă din această perioadă, rolul hotărîtor l-a jucat clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea, cu intelectualitatea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, sub conducerea Partidului Comunist Român.

Luînd în considerare sarcinile mari care îi reveneau în noile condiții istorice, **Partidul Comunist Român** a trecut la reorganizarea sa și a acționat cu hotărîre pentru întărirea Frontului Unic Muncitoresc. Un rol important în înfăptuirea unității muncitorilor l-au jucat sindicatele. O importanță deosebită în desfășurarea procesului revoluționar a avut-o atragerea țărănimii în lupta pentru înnoirea democratică a țării.

Partidul Comunist Român a acordat o atenție deosebită reorganizării, în noile condiții, a Uniunii Tineretului Comunist, a cărei conducere a fost încredințată tovarășului Nicolae Ceaușescu, militant care a luptat cu hotărîre pentru făurirea unui larg front național al întregului tineret. Referindu-se la importanța creării Frontului unic al tineretului muncitoresc, într-un articol publicat în „Scin-teia“, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „În vederea ducerii cu succes a luptei comune este necesar să eliminăm tot ce ne-ar despărți. O colaborare loială, pe baza platformei Frontului Unic, este o sarcină primordială. Realizînd, prin munca noastră de zi cu zi sarcinile comune, vom putea face din tineretul muncitoresc conducătorul luptei întregului tineret român“⁴.

Partidul Comunist Român a manifestat grijă deosebită față de intelectuali, atrăgîndu-i în lupta pentru democratizarea și refacerea economică a țării, pentru dezvoltarea progresistă a culturii românești.

Intensa activitate politică și organizatorică desfășurată de Partidul Comunist Român, care a cuprins, practic, toate forțele sociale productive ale țării, a avut drept rezultat dinamizarea întregii societăți, angajarea unei tot mai ascuțite confruntări între forțele democratice și cele reacționare.

În stabilirea programului de acțiune a forțelor democratice un rol important l-a avut publicarea de către C.C. al P.C.R. la 24 septembrie 1944 a Proiectului de platformă pentru constituirea Frontului Național Democrat, proiect de program care cuprindea principalele transformări cu caracter economic și social-politic, necesar a fi îndeplinite în acea etapă: sprijinirea cu toate forțele a războiului purtat de armata română pentru eliberarea întregului teritoriu al țării și înfrîngerea definitivă a Germaniei hitleriste; lupta împotriva rămășițelor fasciste din interior și democratizarea reală a întregului aparat de stat; pedepsirea și confiscarea averilor tuturor celor ce se făcuseră vinovați de dezastrul țării și de împingerea României în război alături de Germania; confiscarea bunurilor îmbogățitorilor de război și a averilor acaparate de cercurile monopoliste germane în România; promovarea unei politici de deplină egalitate în drepturi și de prietenie între poporul român și naționalitățile conlocuitoare; acțiuni hotărîte pentru refacerea economiei naționale; îndeplinirea reformei agrare prin exproprierea marii proprietăți de peste 50 ha și împroprietărirea țăranilor fără pămînt sau cu pămînt puțin, prioritate avînd cei ce luptau pe front; asigurarea unor condiții mai bune de trai pentru toți oamenii muncii, stabilindu-se și salarii minimale în raport cu scumpetea; ocrotirea muncii femeilor și a tinerilor; respectarea dreptului de liberă organizare sindicală, inclusiv pentru muncitorii agricoli; libertatea comerțului și a meșteșugurilor și punerea acestora în slujba intereselor poporului.

La 12 octombrie 1944 s-a constituit Consiliul Național al Frontului Național Democrat, alcătuit din reprezentanți ai următoarelor partide și organizații

⁴ „Scin-teia“, din 22 septembrie 1944.

politice și obștești; Partidul Comunist Român, Partidul Social-Democrat, Frontul Plugarilor, Comisia de organizare a mișcării sindicale unite din România, Uniunea Tineretului Comunist, Madosz-ul, Apărarea Patriotică, Uniunea Patrioților, Partidul Socialist Țărănesc, Societatea Scriitorilor Români etc.

Partidul Comunist Român s-a adresat Partidului Național Țărănesc și Partidului Național Liberal să adere la platformă și să accepte constituirea unui nou guvern cu caracter politic, în care muncitorimea și țărănimea să fie reprezentate în funcție de raportul real al forțelor de clasă, de rolul pe care acestea îl aveau în viața economică și socială a țării. Cele două partide burgheze au refuzat însă să accepte colaborarea cu F.N.D.

În această situație, reprezentanții P.C.R. și P.S.D. au anunțat conducerile P.N.Ț. și P.N.L. că, prin constituirea Frontului Național Democrat, Blocul Național Democrat și-a încetat misiunea și și-a pierdut rațiunea de a fi. Reprezentanții P.C.R. și P.S.D. s-au retras din guvern la 16 octombrie 1944, și la 4 noiembrie 1944 s-a constituit un nou guvern de coaliție, dar cu caracter politic, în care forțele democratice erau mai larg reprezentate.

Noul guvern a inclus în programul său obiective noi propuse de F.N.D., care priveau îmbunătățirea situației materiale a maselor muncitoare și curățirea aparatului de stat de elementele reacționare.

Masele muncitoare organizate, reprezentate de partidele și organizațiile coalizate în F.N.D., au trecut pe scară largă la acțiuni de înlăturare, pe cale revoluționară, a vechiului aparat de stat la nivelul prefecturilor, primăriilor și al altor instituții, în locul lor instalând conduceri democratice. Un proces asemănător s-a desfășurat în întreprinderile economice, unde comitetele muncitorești au înlăturat elementele reacționare și au instituit controlul muncitoresc asupra producției, contribuind în acest fel la redresarea economiei naționale. La sate, țărani au trecut și ei la împărțirea pământurilor moșierești, la înlăturarea pe cale revoluționară a reformei agrare.

Miniștri național-țărănești și național-liberali, îngrijorați de amploarea luptei revoluționare a maselor, și-au dat demisia din guvern, la 2 decembrie 1944, forțând astfel, căderea întregului cabinet. Regele a însărcinat cu formarea guvernului pe generalul Nicolae Rădescu, șef al Marelui Stat Major, fiind considerat de forțele reacționare „omul potrivit” pentru a stăvi avântul revoluționar al maselor. Guvernul prezidat de Rădescu, format la 6 decembrie 1944, păstra în cea mai mare parte, structura și componența cabinetului anterior, de fapt forțele democratice își consolidau pozițiile cucerite.

Unii miniștri, reprezentând P.N.Ț. și P.N.L., au încercat să tergiverseze măsurile de democratizare a aparatului de stat, luând chiar hotărâri de anulare a unor schimbări efectuate pe calea luptei revoluționare.

În aceste condiții, când era clar că miniștrii reacționari, conservatori, nu voiau și nu puteau, ca urmare a intereselor de clasă pe care le reprezentau, să rezolve problemele presante care stăteau în fața țării, Partidul Comunist Român a inițiat publicarea, la 28 ianuarie 1945, a Programului de guvernare a Frontului Național Democrat.

În cursul lunii februarie 1945 s-a desfășurat o intensă activitate politică la orașe și sate, în întreprinderi și instituții care a schimbat radical raportul de forțe în favoarea Frontului Național Democrat. În aceste condiții, reacțiunea, în frunte cu generalul Rădescu, a trecut la amenințări și provocări. La 21 februarie 1945 miniștrii democrați au cerut demisia cabinetului. La 24 februarie, la chemarea Partidului Comunist Român și a celorlalte organizații democratice,

în țară au avut loc mari manifestații populare, în cadrul cărora s-a cerut demisia lui Rădescu și formarea unui guvern din reprezentanții F.N.D. Reacțiunea a trecut la folosirea armelor împotriva demonstrațiilor, atât în Capitală cât și în provincie. Presiunea valului revoluționar al maselor l-a silit pe Nicolae Rădescu să-și prezinte demisia la 28 februarie 1945.

Curcile Palatului s-au sfătuit cu liderii P.N.Ț. și P.N.L. asupra viitoarei formule de guvern, urmărind să respingă formarea unui cabinet din reprezentanții F.N.D., dar aceste încercări au eșuat. La 2 martie 1945 regele s-a văzut nevoit să accepte propunerea Frontului Național Democrat și a însărcinat cu formarea guvernului pe dr. Petru Groza. Cum și după această dată au continuat tergiversările în acceptarea listei cabinetului, Partidul Comunist Român a chemat masele să manifeste pentru instaurarea guvernului democrat și în Capitală a avut loc o uriașă demonstrație la care au participat aproape 800 000 de cetățeni din București și din împrejurimi.

În fața impresionantei manifestări de voință a maselor populare, a schimbării raportului de forțe în favoarea democrației, regele a acceptat la 6 martie 1945 guvernul propus de Frontul Național Democrat, în care au intrat: patru reprezentanți ai Partidului Comunist Român, trei ai Partidului Social-Democrat, trei ai Frontului Plugarilor, unul al Confederației Generale a Muncii, unul al Uniunii Patrioților, unul al preoților democrați, trei ai grupării conduse de Gheorghe Tătărescu care deținea și vicepreședinția Consiliului de Miniștri, unul al grupării național-tărăniste condusă de Anton Alexandrescu și un reprezentant al armatei.

Prin componența, prin sarcinile și programul său, guvernul instaurat la 6 martie 1945 a reprezentat puterea revoluționar-democratică a clasei muncitoare și țărănimii. Îndepărtînd de la conducere principalele partide ale burgheziei și moșierimii — P.N.Ț. și P.N.L., actul istoric de la 6 martie 1945 nu a însemnat o simplă schimbare de guvern, ci o schimbare a însuși regimului politic din România, procesul revoluționar intrînd într-o nouă etapă, al cărei obiectiv era înlăptuirea unor transformări profunde în domeniile vieții sociale și politice. Prezența în guvern a reprezentanților grupărilor burgheze conduse de Gheorghe Tătărescu și de Anton Alexandrescu nu a fost de natură să afecteze caracterul puterii de stat sau atingerea obiectivelor stabilite de forțele democratice, cele două grupări acceptînd programul unitar al F.N.D.

Acționînd în condiții istorice specifice, determinate de situația economică grea, de menținerea formei de stat monarhice, de existența mai multor partide politice, forțele democratice au trebuit să găsească cele mai adecvate căi și mijloace de rezolvare a sarcinilor care stăteau atunci în fața poporului român.

Principalele obiective urmărite de guvern vizau democratizarea țării, ducerea pînă la capăt a transformărilor cu caracter burghezo-democratic, în vederea trecerii la revoluția socialistă. La 23 martie 1945 a fost adoptat Decretul pentru înlăptuirea reformei agrare, prin aplicarea căruia au fost împrăprietăți 918 000 țărani, și desființată clasa moșierească, forța cea mai retrogradă a societății.

Una din sarcinile importante ale guvernului condus de dr. Petru Groza a fost continuarea participării României la înfrîngerea Germaniei hitleriste. Bilanțul general al participării armatei române la războiul drept antihitlerist: 37 divizii, diferite unități de aviație, artilerie antiaeriană, marină, școli militare, toate însumînd aproape 540 000 oameni, atestă contribuția importantă a țării noastre la înfrîngerea Germaniei hitleriste.

În perioada care a urmat, guvernul democrat a continuat să acționeze pentru refacerea economică a țării, adoptând o serie de măsuri în acest sens. Partidele burgheze au desfășurat o amplă campanie propagandistică și au întreprins măsuri pentru slăbirea pozițiilor regimului instaurat la 6 Martie, folosindu-se în acțiunea lor și de sprijinul regelui, care, la 21 august 1945, a cerut guvernului să demisioneze și nu a mai sancționat decretule-legi elaborate de acesta. A început astfel „greva regală” care a pus în evidență adevărata poziție a monarhiei, de forță antidemocratică. Manevra întreprinsă nu și-a atins scopul, întrucât guvernul a continuat să-și desfășoare activitatea pe baza jurnalelor Consiliului de Miniștri și a deciziilor ministeriale, ceea ce demonstra că țara se putea dispensa de concursul „factorului constituțional”.

După ce guvernul condus de dr. Petru Groza a acceptat recomandarea Conferinței miniștrilor de externe ai S.U.A., U.R.S.S. și Marii Britanii desfășurate la Moscova în decembrie 1945, de a include în cabinet cîte un reprezentant al P.N.Ț. și P.N.L., regele s-a văzut silit să reia legăturile cu guvernul.

În procesul de refacere economică și de dezvoltare democratică a țării, un rol important l-a avut Conferința Națională a Partidului Comunist Român, ale cărei lucrări s-au ținut între 16—21 octombrie 1945. În domeniul vieții politice, Conferința Națională a P.C.R. a stabilit ca sarcină principală întărirea statului democratic în vederea îndeplinirii programului general de dezvoltare a României și de asigurare a independenței și suveranității țării.

Evoluția evenimentelor a pus în fața Partidului Comunist Român, a celorlalte forțe democratice, noi sarcini economice și politice, atât pe plan intern cît și extern, la loc de frunte situîndu-se refacerea și dezvoltarea economiei naționale, consolidarea regimului democratic prin înfrîngerea reacțiunii în alegerile parlamentare ce urmau a fi organizate în toamna anului 1945, încheierea tratatului de pace cu Națiunile Unite.

În mai 1946 s-a făurit Blocul Partidelor Democratice, coaliție de forțe mai largă în comparație cu Frontul Național Democrat, al cărei program cuprindea obiectivele fundamentale ale noii etape.

În Platforma-program a B.P.D. se arăta că, în cadrul monarhiei constituționale, acesta va milita pentru consolidarea regimului democratic și a suveranității statului român. Prevederea referitoare la păstrarea formei de stat monarhice avea, desigur, un caracter tactic, urmărindu-se divizarea forțelor adverse și împiedicarea formării unui bloc al reacțiunii în frunte cu regele.

Forțele reacționare au apelat în continuare la monarhie pentru a stăvilii procesul revoluționar; regele a încercat să oprească adoptarea unor legi cu caracter democratic menite să democratizeze sistemul electoral.

În urma activității desfășurate de Partidul Comunist Român, de celelalte forțe democratice, Blocul Național Democrat a cîștigat alegerile parlamentare organizate la 19 noiembrie 1946, obținînd 347 mandate din cele 414 cit avea parlamentul, la care se adăugau încă 29 mandate obținute de Uniunea Populară Maghiară, care a candidat pe liste proprii, dar a aderat la Platforma F.N.D.

Simțîndu-și subrezită poziția lor politică, căci P.N.Ț. nu avea în parlament decît 33 de locuri, iar P.N.L. doar 3 locuri, Iuliu Maniu și Dinu Brătianu au apelat din nou la „factorul constituțional” cerînd regelui ca, uzînd de prerogativele sale, să nu rostască mesajul de deschidere a Parlamentului, ceea ce ar fi dus la împiedicarea începerii activității acestuia. Monarhul, avînd experiența eșuării „grevei regale” și văzînd că o intervenție străină nu poate avea loc în

România, s-a hotărât să participe la deschiderea Parlamentului și să rostească mesajul regal.

Astfel, masele populare conduse de Partidul Comunist Român au obținut încă o importantă victorie, noul Parlament fiind, alături de guvern, un factor activ în opera de reconstrucție a țării. Guvernul a fost remaniat; Ministerul Economiei Naționale a trecut din mâinile grupării burgheze tătăresciene în mâinile Partidului Comunist Român, minister căruia i-au fost acordate atribuții sporite în organizarea și controlul producției și repartitia bunurilor, ceea ce constituia, în acea etapă, alături de etatizarea Băncii Naționale, crearea oficiilor industriale și de alte asemenea măsuri cu caracter anticapitalist, verigi însemnate în procesul de trecere la revoluția socialistă.

În consolidarea statului nostru în acei ani, un eveniment important l-a constituit semnarea Tratatului de pace cu Națiunile Unite la 10 februarie 1947.

În perioada care a urmat, procesul revoluționar a mers ferm pe făgaș anticapitalist, fapt care va duce la ascuțirea contradicțiilor cu gruparea burgheză condusă de Gheorghe Tătărescu, prezentă în guvern și în Parlament. Cu prilejul discutării și adoptării Legii oficiilor industriale în mai 1947, reprezentanții grupării tătăresciene au cerut să se elimine prevederile care aduceau atingeri proprietății capitaliste. La rîndul său, monarhul a încercat să oprească măsurile ce se preconizau în direcția dizolvării Partidului Național Țărănesc, în urma încercării unor lideri ai acestui partid de a fugi în străinătate pentru a cere sprijin împotriva guvernului democratic-revoluționar.

Dizolvarea Partidului Național Țărănesc, la 29 iulie 1947, și încetarea activității Partidului Național Liberal la puțin timp după aceea au slăbit forțele reacționare, au dus la întărirea noului regim politic. Burghezia, în urma dispariției P.N.Ț. și P.N.L., a căutat să-și strîngă rîndurile în jurul Palatului și al grupării tătăresciene, care încerca prin pozițiile deținute în guvern să împiedice aplicarea măsurilor determinate de dezvoltarea procesului revoluționar.

În aceste condiții, un grup de deputați a cerut Comisiei pentru afaceri externe a Parlamentului să analizeze activitatea desfășurată de Gheorghe Tătărescu și în urma analizei întreprinse s-a adoptat o moțiune de neîncredere în titularii departamentelor deținute de reprezentanții grupării tătăresciene. Consiliul de Miniștri, însușindu-și concluziile Comisiei, a hotărât, la 6 noiembrie 1947, înlăturarea din guvern a miniștrilor și secretarilor de stat din gruparea P.N.I., condusă de Gheorghe Tătărescu, dînd în acest fel încă o lovitură reacțiunii, forțelor conservatoare.

Îndepărtarea din guvern a ultimilor reprezentanți ai burghezicii nu a fost o simplă remaniere de guvern, ci o schimbare a caracterului puterii, care reprezenta clasa muncitoare, țărănimea și celelalte categorii de oameni ai muncii, forțele vii și creatoare ale poporului român.

Noua situație punea însă în evidență contradicția între conținutul puterii și forma de stat monarhică, contradicție care nu putea fi înlăturată decît prin abolirea monarhiei — devenită frînă în desfășurarea procesului revoluționar. Lipsit de un suport politic real și izolat în interior, regele a încercat să evite detronarea, solicitînd sprijin cercurilor imperialiste occidentale, cu prilejul voiajului întreprins în Anglia și Elveția în noiembrie-decembrie 1947, dar cererile sale s-au soldat fără rezultate concrete. Primul ministru al guvernului, dr. Petru Groza i-a vorbit regelui la întoarcerea sa în țară despre caracterul depășit al instituției monarhice.

Pregătind abolirea monarhiei, Partidul Comunist Român și guvernul au luat o serie de măsuri pentru ca acest act să se realizeze pe cât posibil pe cale pașnică, fără violență. În acest sens, la 24 decembrie 1947, conducerea Ministerului Apărării Naționale a fost preluată de un reprezentant al P.C.R. În ziua de 30 decembrie 1947 regele a fost invitat la o întrevedere cu primul ministru și secretarul general al C.C. al P.C.R., care i-au explicat că evoluția vieții social-politice a devenit incompatibilă cu existența monarhiei, că era necesară abdicarea sa, ceea ce corespunde voinței poporului român. După consultarea consilierilor săi, dându-și seama că orice împotrivire era sortită eșecului, regele Mihai a semnat actul de abdicare.

În după amiaza aceleiași zile a avut loc o ședință a Consiliului de Miniștri care a adoptat o Proclamație către țară. Seara, într-o ședință solemnă a Adunării Deputaților, prezidată de Mihail Sadoveanu s-a hotărât proclamarea republicii în România, stat al oamenilor muncii de la orașe și sate.

În noua formă de stat, puterea legislativă urma să fie exercitată de Adunarea Deputaților, iar pentru exercitarea puterii executive a fost instituit un Prezidiu compus din cinci membri: dr. Constantin I. Parhon, Mihail Sadoveanu, Ștefan Voitec, Gheorghe Stere și Ion Niculi.

Vestea proclamării republicii în România a fost primită cu vie satisfacție și cu un deosebit entuziasm în cercurile cele mai largi ale opiniei publice.

În cadrul acestei necesare și complexe procesualități social-istorice, abolirea monarhiei și, în consecință, instaurarea puterii populare depline, au deschis perioada prefacerilor revoluționare socialiste nemijlocite. În Programul Partidului Comunist Român, adoptat la Congresul al XI-lea din 1974 s-a apreciat că: „Odată cu înlăturarea monarhiei și proclamarea Republicii, la 30 decembrie 1947, România a intrat într-o etapă nouă a dezvoltării sale. Cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea muncitoare și cu celelalte categorii de oameni ai muncii și instaurarea regimului de democrație populară, marchează trecerea la înlăturarea sarcinilor revoluției socialiste”⁵. Caracterizări de substanță au fost făcute de secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu care a spus: „Proclamarea Republicii Populare Române la 30 Decembrie 1947 a constituit un eveniment revoluționar de importanță deosebită în istoria poporului nostru și a deschis o nouă eră, marcând de fapt trecerea României la construirea societății socialiste”⁶.

În acel moment, în România, țară care, în situația de după cel de-al doilea război mondial, avea o suprafață de 237.500 km² exista, potrivit datelor recensământului din 25 ianuarie 1948, un număr de 15.872.624 de locuitori, dintre care 3.713.139, adică 23,4% în mediul urban, iar 12.159.485, adică 76,6% în mediul rural. Până la 11 iunie 1948, structura socială a populației României era în principal, aceeași ca în cei doi-trei ani de dinainte de 30 Decembrie 1947, întrucât instaurarea întregii puteri politice populare nu a dus îndată la schimbări social-economice. Existau următoarele clase și categorii sociale: proletariatul, care prin natura lui era lipsit de proprietate, însă se remarcă într-un fel nou în plan politic; burghezia, care pierduse pozițiile politice, dar dispunea încă de însemnate

⁵ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Edit. politică, București, 1975, p. 55.

⁶ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 25, Edit. politică, București, 1984, p. 5—6.

resorturi economice ; țărănimea, care în continuare, forma majoritatea masivă a populației țării și care avea în rindurile ei importante diferențieri sociale determinate de esența contradictorie a proprietății particulare ; intelectualitatea, care, în proporții diferite provenea din toate straturile sociale, dar care pe scară tot mai amplă, se îndrepta spre slujirea aspirațiilor noii epoci ; mai existau mici meșteșugari, mici negustori și alte asemenea categorii sociale. În etapa imediat următoare proclamării republicii au continuat să existe, un timp, mai multe partide și alte organizații politice, dar numărul lor se restrângea în ceea ce privește partidele ori decidențele burgheze dar și în ceea ce privește partidele muncitorești, care se aflau în cursul realizării unui partid unic, partid format prin unificarea Partidului Comunist Român cu Partidul Social-Democrat la Congresul din 21—23 februarie 1948, și care s-a numit Partidul Muncitoresc Român.

Republica instaurată la 30 decembrie 1947 a fost caracterizată drept populară, pentru a nu se înțelege în nici un fel că ar fi vorba de o republică de tip burghez, care deși revendicată în deceniile anterioare, în noile condiții de după 23 August 1944, nu mai putea fi la ordinea zilei. Puterea politică populară instaurată la 30 decembrie 1947 avea un caracter larg, în virtutea situației că deriva nemijlocit din regimul politic precedent de „largă concentrare democratică” — după cum i s-a spus după 6 martie 1945, precum și prin componența organelor puterii de stat, constituite îndată, prin obiectivele lor, prin trăsăturile care reflectau conținutul larg cuprinzător, popular al formei politice republicane.

În vederea transpunerii în fapt a idealului socialist, înainte de a trece (în industrie) la „exproprierea expropriatorilor” dar și în scopul pregătirii acestei esențiale măsuri revoluționare, îndată după 30 Decembrie s-a procedat la noi modificări în componența și principiile de muncă ale organelor de stat și administrației. Este drept că în anii anteriori se desfășurase un însemnat proces de democratizare a vechilor instituții, însă noua etapă determina readaptarea lor, precum și formarea unor noi organe de stat, pe măsură ce deveneau prioritare obiectivele revoluției și construcției socialiste. La 23 ianuarie 1948 Adunarea Deputaților, care se constituise în urma alegerilor din 19 noiembrie 1946, a adoptat o nouă lege electorală ; la principiile din 1946, s-a adăugat extinderea dreptului de vot pînă la vîrsta de 20 de ani inclusiv. La 24 februarie 1948, Adunarea Deputaților a decis să se treacă la organizarea alegerilor pentru un Parlament care să aibă structuri și atribuții superioare, și să se denumească — și sub înfrurirea unor noțiuni din timpul revoluției române de la 1848 — Marea Adunare Națională. Alegerile, care au avut loc în ziua de 28 martie 1948 s-au încheiat cu victoria masivă a forțelor politice reunite în Frontul Democrației Populare (F.D.P.). La 13 aprilie, Marea Adunare Națională, asumîndu-și rolul de adunare constituantă, a dezbătut și votat prima Constituție republicană, de tip socialist. Constituția a consfințit faptul cuceririi întregii puteri politice de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea muncitoare și alte categorii de oameni ai muncii ; nu numai că a înscris, dar a și garantat corespunzător drepturi și libertăți democratice. În același timp, ca document juridico-legislativ fundamental adoptat la început de etapa istorică nouă, a cuprins prevederi de natură să deschidă posibilitatea de a se adota, într-un cadru legal, noi măsuri revoluționare, inclusiv în plan economic-social.

Tocmai odată cu asemenea prefaceri la nivelul organelor superioare de stat și al legislației fundamentale, s-a trecut la naționalizarea principalelor mijloace de producție, respectiv înfrîngerea și pe plan economic a burgheziei industriale și bancare-financiare. Acest act revoluționar a fost pregătit de întreaga

desfășurare a evenimentelor din anii anteriori, de măsurile pe care Partidul Comunist Român le inițiasse în ultima parte a anului 1946 (etatismul Băncii Naționale) și, mai ales, în a doua parte a anului 1947. Naționalizarea principalelor mijloace de producție a consolidat republica instaurată și a marcat începutul făuririi economiei socialiste, care s-a dezvoltat tot mai mult în anii următori; a lichidat, prin urmare, sectorul capitalist în economia națională, dominația capitalului străin în România. Desființarea burgheziei industriale și bancar-financiare, după ce existența moșierimii fusese lichidată în martie 1945 prin reforma agrară a însemnat un moment nodal în istoria claselor sociale, în istoria lichidării, treaptă de treaptă, a exploatării omului de către om. S-a schimbat radical condiția socială a proletariatului, care s-a transformat în clasă muncitoare socialistă.

Plenara Comitetului Central al partidului din 3—5 martie 1949 a analizat viața satului românesc, structura proprietății și de clasă. A constatat, de exemplu, că în anul 1949 din totalul de 3.067.000 gospodării agricole cele cu suprafețele mici și foarte mici, adică pînă la 3 ha, reprezentau mai mult decît jumătate din totalul suprafeței, mai exact: 53,2%; cele cu 3—5 ha; 22,9%; cele cu 5—10 ha; 17,8%; iar cele cu 10 ha: 6,1%. În ceea ce privește stratificarea socială, proletariatul agricol (care făcea parte și din clasa muncitoare) avea o pondere de 25% din totalul populației sătești; țărănimea înstărită sau, cum s-a spus frecvent, chiaburimea reprezenta 5%; masa mare a locuitorilor era formată din țărănimea săracă, al cărui procent se ridica la 57%; țărănimea mijloacă reprezenta 34%. Partidul a hotărît începerea activității de cooperativizare a agriculturii, pe baze socialiste; la 24 iulie au fost inaugurate primele cinci „gospodării agricole colective”: Roșcani din jud. Vaslui, Turnișor — jud. Sibiu, Laslea — jud. Tirnava Mare, Zăbrani — jud. Arad, Lunca de Jos — jud. Cluj. Mari prefaceri social-politice au început să se producă în organizarea și orientarea învățămîntului, în activitatea științifică, educativă, culturală, ideologică, în direcția diminuării și înlăturării mentalităților depășite, a promovării concepției revoluționare, socialiste, materialist-dialectice despre natură, societate, gândire.

După instituirea Marii Adunări Naționale și adoptarea Constituției republicane, noi schimbări au avut loc în forma și conținutul activității organelor de stat și administrației. La 30 august 1948 a fost desființată Siguranța, și creată Securitatea; la 23 ianuarie 1949 au fost desființate poliția și jandarmeria și creată, în locul amîndorura, miliția; la 22 aprilie a fost reorganizat Parchetul, devenit ulterior, la 19 iunie 1952, Procuratura; la 10 aprilie 1949 au fost desființate prefecurile, preturile și primăriile; noua formă a organelor locale ale puterii de stat a fost consiliile populare, destinate a da expresia alegerilor prin vot universal, egal, direct și secret; pînă la alegeri au fost instituite comitete provizorii ale consiliilor populare. La 6 septembrie 1950 s-a procedat la reorganizarea teritorial-administrativă, în locul celor 424 de plase și 58 de județe, au fost formate 177 de raioane și 28 de regiuni, comuna a rămas ca formă primară de organizare administrativ-teritorială, și era corespondentă unei localități ori întrunea două sau mai multe sate. Îndreptățită de criterii rezultate din necesitatea prefacerilor revoluționare, reorganizarea acesteia administrativ-teritorială a comportat însă unele îndepărtări de la tradiția îndelungată, pozitivă, a poporului român; renunțarea la forma de organizare în județe nu s-a dovedit o măsură corespunzătoare; iar constituirea a două trepte între localități și organele centrale ale statului (raion și regiune) nu a fost inspirată din trebuințele administrative contemporane ale României. În noua configurație administrativ-teritorială, la 3 decembrie 1950 au

avut loc primele alegeri pentru organele locale ale puterii de stat, numite sfaturi populare, deși mai înainte se propusese formula mai potrivită de consilii populare, cum de altfel se vor redenumi începînd din anul 1968. Instaurarea noilor organe locale a însemnat extinderea organizată, în mod nou, a puterii populare pînă la toate verigile vieții de stat, ea a încheiat o însemnată fază în istoria statului republican. Statul de tip revoluționar, muncitoresc, socialist care în acest timp deja a fost creat, urma însă să cunoască schimbări, prefaceri, adaptări în funcție de etapele revoluției și construcției socialiste, în ansamblul ei, care s-a dezvoltat pînă la atingerea obiectivului făuririi economiei socialiste unitare.

În acești ani, au fost puse în valoare o seamă de principii ale caracteristicilor republicane ale vieții de stat vizînd atît drepturile și îndatoririle cetățenești, dar și participarea, tot mai amplă, a maselor populare la conducerea treburilor publice, a treburilor — interne și externe — ale statului.

Desființarea, prin decretul din 28 martie 1959 al Prezidiului Marii Adunări Naționale, a ultimei grupări sociale exploataoare burgeoisă sătească, a constituit o remarcabilă realizare a revoluției și construcției socialiste și după o îndelungată istorie zbuciumată în care au existat clase sociale antagoniste și lupta de clasă, România a ajuns la situația în care în mod deplin comunitatea umană a devenit caracterizată prin omogenitate social-politică. Este dealtminteri o condiție esențială pentru ca să se poată realiza cît mai bine virtuțile regimului politic republican.

Înaintarea neabătută a socialismului în toate domeniile, de la economie la cultură, și eliminarea deplină a exploatării au determinat organele de stat, centrale și locale, să-și adapteze structura și atribuțiile în raport de momentele noi ale progresului istoric. A sporit rolul Marii Adunări Naționale ca organ suprem al puterii de stat; comisiile ei permanente au fost în măsură mai mare mobilizate la pregătirea textelor legislative. În sesiunea din 20—22 martie 1961 Marea Adunare Națională a format Consiliul de Stat care a înlocuit Prezidiul Marii Adunări Naționale.

Dezvoltarea neconținută a revoluției și construcției socialiste s-a exprimat fundamental în încheierea cu succes, în primăvara anului 1962, a operei de transformare socialistă a agriculturii. Tărâניה, în întregul ei, a devenit o clasă socială omogenă, socialistă. Alianța muncitorească-tărânească s-a ridicat pe o treaptă nouă, și astfel, odată în plus, republica a obținut o bază social-politică și mai trainică. În Raportul Comitetului Central prezentat la Congresul al IX-lea al P.C.R. din iulie 1965, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus: „Triumful deplin al socialismului la orașe și sate reprezintă cea mai mare victorie politică a partidului nostru după cucerirea puterii; ea întruhipează înfăptuirea visurilor pentru care au luptat și s-au jertfit cei mai buni fii ai clasei muncitoare, ai poporului român”⁷.

În etapa în care se realizase generalizarea relațiilor de producție socialiste, mai concret — la 1 iulie 1965, cînd a fost făcut un nou recensămînt, România avea 19.027.357 locuitori, dintre care 6.417.599, adică 33,7%, în mediul urban, iar 12.609.768 de locuitori, adică 66,3% în mediul rural. Față de 1948, pe parcursul anilor, s-a realizat un spor al populației totale cu 3.154.743 de locuitori; în ceea ce privește distribuția în mediul urban și în mediul rural, creșterea ponderii a fost în favoarea orașelor, a industriei.

O etapă nouă, de o deosebită importanță și distinsă originalitate s-a deschis în istoria contemporană a republicii noastre în anul 1965, în care a

⁷ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. I, Edit. politică, București, 1968, p. 6.

avut loc istoricul Congres al IX-lea al partidului care, prin vrerea comuniștilor, a întregului nostru popor l-a investit pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, patriot înflăcărat și strălucit revoluționar cu suprema funcție de secretar general al Partidului Comunist Român.

Este etapa semnificată, înainte de toate, prin însăși schimbarea denumirii partidului — hotărâtă de congres — din: Partidul Muncitoresc Român, în: Partidul Comunist Român. De asemenea, prin schimbarea denumirii: Republica Populară Română, în Republica Socialistă România, denumire propusă de congresul partidului și adoptată de imediată sesiune a Marii Adunări Naționale. În Raportul cu privire la proiectul noii Constituții, prezentat în ziua de 20 august 1965 la sesiunea forului suprem al puterii de stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Considerînd necesară schimbarea denumirii țării, Comisia pentru elaborarea Constituției a propus ca patria noastră să se numească Republica Socialistă România! Această propunere — întîmpinată cu entuziasm de întregul popor — corespunde pe deplin actualului stadiu de dezvoltare social-politică și economică a țării”⁸.

Prin adoptarea Constituției republicii *socialiste* și a celorlalte măsuri care disting acest început de etapă nouă, statul român dispunea de un cadru politico-legislativ și mai adecvat, mai corespunzător, în măsură să înfrumusească și să faciliteze dezvoltarea de ansamblu a țării. Ca exponent al întregului popor, Partidul Comunist Român s-a preocupat, mai mult decît oricînd, de întărirea legăturilor sale și ale organelor de stat, cu masele de oameni ai muncii, de promovarea unor metode mai adecvate cunoașterii și generalizării experienței muncitorilor, țărănilor, intelectualilor, ale tuturor oamenilor muncii.

În baza orientărilor de partid, la 16 februarie 1968 Marea Adunare Națională a adoptat legea de reorganizare administrativ-teritorială; s-a renunțat la organizarea în raioane și regiuni, în locul cărora, însă, cu dimensiuni diferite, s-au constituit județe, care de altminteri, aveau o însemnată tradiție în istoria politico-administrativă a României. În 1968, au fost constituite 39 județe; municipiul București, capitala țării, a căpătat o organizare proprie. Mai tîrziu, la 23 ianuarie 1981, au fost create județele Giurgiu, Ialomița și Călărași; totodată, a fost format Sectorul agricol Ilfov, în subordinea municipiului București.

Prefacerile revoluționare din anii revoluției și construcției socialiste, înnoirile de după 1965 din toate domeniile de activitate — din economia națională, din viața social-politică, din cultură și mentalitatea publică — au determinat creșterea unității, a coeziunii între categoriile sociale, între organizațiile politice, educative, culturale. Ca urmare, s-a realizat din ce în ce mai mult, un grad mai mare de unitate a poporului român, și, pe acest temel, în 1968 s-a constituit Frontul Unității Socialiste, numit mai complet în 1980, Frontul Democrației și Unității Socialiste. Viața politică a republicii nu numai că se completa cu un însemnat organism cu activitate permanentă, dar obține o bază de sprijin și mai amplă, o unitate sporită a întregului popor, participant la înfăptuirea politicii partidului comunist.

În anul 1974 în România a fost, pentru prima dată în istoria ei, instituită funcția de Președinte al republicii. La 28 martie, Marea Adunare Națională a ales în această cea mai înaltă funcție de stat, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român. Întruchipînd cele mai înalte virtuți ale poporului nostru, identificîndu-se cu voința de libertate și progres, care

⁸ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. I, Edit. politică, București, 1968, p. 116.

a însuflețit dintotdeauna poporul român, tovarășul Nicolae Ceaușescu a găsit în istorie, în faptele de muncă și de luptă cu greutățile, cu vicisitudinile de tot felul din trecut, în faptele cele mari ale înaintașilor noștri, forța și garanția marilor izbânzi pentru înflorirea patriei străbune, pentru jalonarea viitorului de aur socialist și comunist al României. Jurământul Președintelui și discursul său în fața Marii Adunări Naționale au constituit înalte angajări ale partidului, ale personalității lui cele mai proeminente, de a face totul în interesul fundamental al poporului, al patriei, al progresului și afirmării României pe plan internațional.

Forța politică îndrumătoare și conducătoare a întregii activități din Republica Socialistă România, Partidul Comunist Român a elaborat etapă de etapă pînă în prezent, liniile esențiale de dezvoltare multilaterală a țării, felul cum trebuie neconținut să se îmbunătățească, în funcție de noile împrejurări, activitatea organelor de stat, ale administrației, cum sistemul politic republican să-și exercite cît mai bine menirea sa. La Congresul al XIII-lea al partidului din 19—22 noiembrie 1984, de la care au trecut trei ani, s-a arătat că în etapa în care ne aflăm, în ceea ce privește activitatea statului și organelor sale, a întregului sistem de conducere democratică, România dispune „de un larg cadru democratic, unic în felul său”⁹; participarea organizată a maselor la conducerea activității economico-financiare, a întregii societăți socialiste este asigurată de consiliile oamenilor muncii și adunările generale — organe de conducere din întreprinderi și instituții — consiliile populare județene, consiliile naționale, și congresele oamenilor muncii din industrie, agricultură, învățămînt, știință, cultură, statul are un rol nu mai redus, ci mai mare „în planificarea, organizarea și conceperea unitară a întregii activități economico-sociale, pe baza planului național unic”¹⁰, există o îmbinare — care trebuie să se dezvolte — între activitatea organelor de stat și activitatea tuturor celorlalte organisme democratice. „Perfecționarea activității statului democrației muncitorești, revoluționare, dezvoltarea sistemului de organisme democratice ale oamenilor muncii din diferite sectoare va duce la creșterea continuă a participării active a maselor populare la conducerea statului, a întregii vieți economico-sociale, la democratizarea tot mai largă a societății noastre”¹¹.

Sub conducerea partidului comunist, în cei 40 de ani care au trecut de la proclamarea Republicii, și îndeosebi după Congresul al IX-lea, poporul român a obținut rezultate remarcabile în dezvoltarea țării, în ridicarea nivelului ei general de civilizație. Dintr-o țară cu o industrie slab dezvoltată și cu o agricultură înapoiată, România a devenit un stat industrial agrar, cu o economie în plin proces de modernizare și dezvoltare intensivă, cu o civilizație înfloritoare.

În anii 1986—1990, după cum a preconizat Congresul al XIII-lea al partidului, România va înainta pe drumul societății socialiste multilateral dezvoltate. Prin promovarea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, în ultimul deceniu al secolului în care ne aflăm, în țara noastră va continua procesul revoluționar de formare și modernizare a bazei tehnico-materiale a societății socialiste, în vederea trecerii la societatea comunistă. Republica Socialistă România se va înfățișa la sfîrșitul secolului ca țară socialistă multilateral dezvoltată, din punctul de vedere al producției industriale și agricole, al învățămîntului, științei și culturii, dar și în ceea ce privește nivelul general de viață și civilizație

⁹ Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, 19—22 noiembrie 1984, Edit. politică, București, 1985, p. 38.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

al poporului, asigurându-se prin asemenea realizări, manifestarea din ce în ce mai evidentă a principiilor comuniste de repartitie, de muncă și de viață ale întregului popor. Tocmai în acest fel se împlinesc, la nivelul epocii de acum și al exigențelor viitorului preconizat, înseși năzuințele fundamentale ale înfăptuirilor republicii în România, ale dezvoltării ei etapă de etapă, pînă în prezent.

30 decembrie 1947 — 30 decembrie 1987

GHEORGHE SOCOL

„Odată cu instaurarea republicii, trecînd la înfăptuirea revoluției socialiste, poporul român, condus de partidul comunist, a lichidat vechea orînduire socială, a înlăturat pentru totdeauna exploatarea omului de către om, cucerind victorii strălucite în toate domeniile construcției socialismului“.

NICOLAE CEAUȘESCU

Cînd, în urmă cu patru decenii, România devenea republică, procesul revoluționar ce fusese inițiat la 23 August 1944 atingea, în ceea ce privește componenta sa politico-statală, punctul său culminant. Într-adevăr, abolirea monarhiei și proclamarea republicii populare marcau completa înlăturare a vechii alcătuirii de stat, ce perpetua și garanta dominația claselor exploatare, și depina înlocuire a acesteia de către o nouă formă politică, menită să slujească interesele oamenilor muncii.

Este o particularitate a dialecticii procesului revoluționar din România, care decurge din condițiile concrete proprii țării noastre, că demolarea eșafodajului statal anterior nici n-a început și nici n-a vizat în primele sale faze, cum se întîmplă îndeobște, centrul său vital cel mai important. De aici și caracterul dualist al puterii de stat, respectiv existența elementelor noii puteri alături de vestigiile vechii alcătuirii de stat, în perioada de după instaurarea guvernului democrat-revoluționar de la 6 martie 1945 și pînă la 30 decembrie 1947, care prezintă o altă trăsătură a procesului revoluționar din țara noastră.

În România, prin înlăturarea monarhiei și instaurarea republicii populare, procesul edificării noii puteri de stat, pornit de jos în sus și urmînd o traiectorie în general ascendentă, de lărgire continuă a ariei de cuprindere, se încheia practic. Cea mai importantă bătălie pentru destinul noii orînduiri, lupta pentru cucerirea puterii politice, se încheia cu victoria clasei muncitoare și a partidului său comunist care s-a situat în acești ani permanent în fruntea maselor, indicîndu-le obiectivele și călăuzindu-le pas cu pas pe drumul dificil al atingerii lor.

Prin instaurarea republicii populare, țara noastră dobîndise cea mai avansată formă de stat. Forțele de producție, relațiile de producție, viața socială suferiseră însă prea puține modificări, nivelul de dezvoltare economică al societății românești fiind în continuare destul de modest. Prin aceasta se crease o contradicție între forma avansată de guvernămînt, care redase milioanele de obidiți ai vechii societăți demnitatea omenească, și anemica dezvoltare a forțelor de